

Vergadering Afnemersraad MiDaS
Woensdag 22 oktober 2014 9.30-11.30 uur
Locatie: Vrije Universiteit, Amsterdam

Aanwezig:

Paul de Graaf (O&BI Rotterdam)
Dirk Jan Griffioen (RIVM)
Bas van der Klaauw (VU)
MARIKE Knoef (Netspar)
Jan van der Linden (Panteia)
Ineke Stoop (SCP, voorzitter)
Ilonca Vaartjes (UMC Utrecht, Julius Centrum)
Bob van Waveren (Regioplan)
Bas ter Weel (CPB)

Ruben Dood (hoofd Centrum voor Beleidsstatistiek)
Ruurd Schoonhoven (Relatiebeheerder MiDaS, secretaris)

Verhinderd:

Michiel van den Hauten (Min. SZW)

Agenda:

1. Opening en vaststellen agenda
2. Nieuwe richtlijnen van de CCS voor toegang tot microdata: terugkoppeling uit de praktijk
3. Aanpassingen tariefstructuur per 1-1-2015
4. Klanttevredenheidsonderzoek
5. Overige mededelingen
6. Actiepunten vorige vergadering
7. Rondvraag en sluiting

1. Opening en vaststellen agenda

De voorzitter heet Bob van Waveren welkom als nieuw lid. Notulen van de vorige vergadering zijn reeds per mail becommentarieerd en goedgekeurd en inmiddels op de website van het Centrum voor Beleidsstatistiek gepubliceerd. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Nieuwe richtlijnen van de CCS voor toegang tot microdata: terugkoppeling uit de praktijk

Ruben Dood doet verslag van de ervaringen sinds de invoering van de nieuwe procedure per 1-3-2014. Er zijn 24 instellingsmachtigingen verleend, in een aantal gevallen tegelijk met een projectmachtiging voor een al dan niet betaald project. Eén instellingsaanvraag is afgewezen omdat de instelling niet voldeed aan de eis van onderzoek als primaire doelstelling. Doorlooptijden zijn gewoonlijk minder dan vier weken. Daarnaast is een reeks losse projectmachtigingen verleend, waarvan 10 voor een betaalde opdracht. Hier blijft de doorlooptijd beperkt tot maximaal twee weken. Indien verwerking langer dan gemiddeld duurt heeft dat vrijwel altijd te maken met complicaties bij de aanvraag; in dat geval ontvangt de aanvrager verzoek om nadere informatie en/of bericht dat de procedure in zijn geval langer duurt. Leden van de raad rapporteren dat in hun ervaring de nieuwe procedure goed loopt. Gebruikers merken slechts dat er een vragenlijst meer moet worden ingevuld dan voorheen. De CCS hanteert voor op zichzelf staande onderzoeksafdelingen van overheidsinstellingen de term 'statistische enclave'. Bij overige instellingen die naast onderzoek ook andere activiteiten hebben wordt deze term niet gebruikt; wel wordt instellingen gevraagd aan te geven op welke wijze die andere activiteiten gescheiden zijn van het onderzoek.

3. Aanpassingen tariefstructuur per 1-1-2015

CvB stelt een aantal aanpassingen voor in de tariefstructuur, mede op basis van de eerdere discussie in de afnemersraad. Reden daarvoor is dat het huidige tariefmodel op sommige punten tot ongewenste situaties leidt en de kosten niet altijd een goede afspiegeling zijn tot de verrichte werkzaamheden. Zo

is een project met één onderzoeker dat 12 jaargangen van eenzelfde bestand gebruikt ruim tweemaal zo duur uit als een project met twee onderzoekers dat voor één jaargang 8 verschillende bestanden gebruikt, terwijl het laatste veel meer begeleiding vergt voor het CBS. Ook zien we nogal eens dat onderzoekers ten koste van de kwaliteit of de diepgang van hun onderzoek bezuinigen op het aantal bestanden of onderzoekers indien door toevoegen van slechts één of twee bestanden of een onderzoeker het project in een grotere projectklasse zou komen waardoor de kosten onevenredig stijgen. Dit is mede knellend doordat binnen het CBS met enige regelmaat bestanden worden opgeknipt in deelbestanden, hetgeen op zichzelf al het voor een onderzoek vereiste aantal bestanden kan opdrijven. Ook is in de raad eerder vastgesteld dat voor zeer grote projecten ten onrechte een financiële rem ontbreekt op het aanvragen van steeds meer bestanden.

Ruben Dood licht het voorgestelde nieuwe tariefmodel toe dat beoogt een aantal van deze onevenwichtigheden uit het huidige weg te nemen. De belangrijkste veranderingen zijn:

- de aparte projectklassen verdwijnen en worden vervangen door een continue schaal;
- de kosten zijn lineair afhankelijk van het aantal onderzoekers en van het aantal bestandsonderwerpen (in plaats van het aantal bestanden). Een bestandsonderwerp is de bestandsnaam ongeacht het aantal jaargangen dat hiervan gebruikt wordt. In een beperkt aantal gevallen worden bestandsnamen samengevoegd tot éénzelfde onderwerp (een overzicht hiervan komt op korte termijn voor de gebruikers beschikbaar)
- de startkosten bestaan uit basiskosten van 1500 euro aangevuld met een variabel bedrag gebaseerd op het aantal bestandsonderwerpen. Per bestandsonderwerp wordt 150 euro in rekening gebracht;
- de maandelijkse ondersteuningskosten zijn gebaseerd op het aantal onderzoekers en het aantal bestandsonderwerpen. Per onderzoeker wordt 75 euro per maand betaald en per bestandsonderwerp wordt 15 euro betaald;
- de incidentele dienst 'Toevoegen onderzoekers' wordt gratis;
- de incidentele dienst 'Toevoegen bestanden' brengt alleen kosten met zich mee als er een nieuw bestandsonderwerp wordt toegevoegd. Dit kost net als bij de start van het project 150 euro per bestandsonderwerp;
- elk project krijgt een capaciteitslimiet van 100 GB.

Bedoeling is dat alle projecten startend vanaf 1-1-2015 deze nieuwe kostenstructuur gaan volgen. Lopende projecten zullen volgens het voorstel tot uiterlijk 1-1-2017 volgens de oude structuur worden behandeld. Wel zijn er kleine aanpassingen:

- de grenzen van de projectklassen worden iets verhoogd. Kleine projecten krijgen een maximum van 15 (was 10) bestanden en middelgrote projecten een maximum van 75 (was 60) bestanden
- enkele diensten worden iets duurder;
- elk project krijgt een capaciteitslimiet van 100 GB, behalve de projecten die nu een hoger limiet hebben en ook meer dan 100 GB gebruiken. Voor deze projecten blijft de huidige limiet bestaan;

Ruben Dood benadrukt dat voor het CBS de verandering in totaal budgettair neutraal dient te zijn. Berekeningen waarin de nieuwe kostenstructuur wordt toegepast op projecten uit 2013 laten zien dat er per project wel prijsverschillen kunnen optreden, in positieve dan wel negatieve zin. Als de nieuwe tarieven op de projecten uit 2013 worden toegepast blijkt dat over de hele linie kleine en zeer grote projecten duurder geweest zouden zijn, de projecten daartussen iets goedkoper. Dit is geen vooropgezet doel van de nieuwe structuur, maar een uitvloeisel van het lineaire model. Exercities als deze zijn overigens slechts beperkt realistisch in de zin dat onderzoekers ook bij dit nieuwe kostenmodel andere keuzes zullen maken bij het inrichten van hun projecten.

Ruben Dood geeft voorts verheldering op een aantal punten waar de raad vragen over heeft. De raad kan zich vinden in de nieuwe kostenstructuur en de overwegingen daarachter, en heeft vooral vragen over de overgangstermijn: is het zowel voor onderzoekers als voor CBS niet beter ook voor de lopende projecten de nieuwe structuur direct toe te passen? Ruben Dood laat de beslissing aan de afnemersraad, die na ampele discussie instemt met een overgangsperiode van twee jaar. Belangrijkste overweging is dat in veel gevallen onderzoekers hun budget hebben afgestemd op de huidige kosten voor hun project, en het van de kant van het CBS niet zorgvuldig zou zijn een wijziging door te voeren

die in individuele gevallen tot kostenverhoging zou kunnen leiden. De raad vraagt CvB om ruim voor het eind van de overgangperiode de dan lopende projecten nogmaals een indicatie te geven van wat de kosten daarvan na 1-1-2017 zullen bedragen, zodat onderzoekers zich tijdig op hun keuzes kunnen beraden.

Voorts is er discussie over de mogelijkheid die CBS biedt om 'over te stappen' indien een project onder de nieuwe tarieven goedkoper zou zijn. Voor CBS is het financiële risico te groot dat bij een vrije overstapmogelijkheid alleen de projecten die goedkoper worden overstappen en die duurder worden begrijpelijkerwijs niet. Daarom is overstappen alleen mogelijk door het oude project af te sluiten en een nieuw op te starten onder de nieuwe structuur, inclusief de startkosten. De raad vraagt aandacht voor het feit dat voor gebruik van bestanden van externe instellingen soms kosten verbonden zijn. Bij afsluiten en opnieuw starten zou het niet zo moeten zijn dat die kosten opnieuw in rekening worden gebracht. Het gaat immers feitelijk niet om een nieuw onderzoek. Ruben Dood zegt toe dat hij zich zal inspannen om dit met betreffende instellingen af te stemmen. Enkele leden van de raad vragen vervolgens of het mogelijk is om behalve de grenzen voor het aantal bestanden ook die voor het aantal onderzoekers op te trekken, met name de bovengrens van middenprojecten van 4 naar 5 onderzoekers. Ruben Dood zegt toe dit verzoek welwillend te zullen bezien.

Tot slot worden enkele situaties besproken waarin mogelijk disproportionele of anderszins onredelijke kosten kunnen optreden. Ruben Dood stelt dat CvB in dergelijke gevallen altijd bereid is om met de gebruikers als maatwerk naar een redelijke oplossing te zoeken.

Daarnaast vraagt CvB de afnemersraad om reactie op zijn plan om niet vier maal, maar driemaal per jaar facturen te gaan versturen: éénmaal over Q1+Q2 samen, en vervolgens over Q3 en Q4 apart. Daarbij wordt de nieuwe mogelijkheid geboden om bij afsluiting van een project binnen één maand na afsluitdatum een factuur te ontvangen. De raad stelt vooral het laatste op prijs, en heeft geen nadrukkelijke opvattingen over het eerste. Wel bestaat bij een aantal leden de wens om laat in het jaar nog een factuur te ontvangen die een zo groot mogelijk deel van het jaar beslaat. Conclusie van de discussie is dat CvB na zal gaan of het mogelijk is tweemaal per jaar facturen te verzenden over perioden t/m 30-4 en t/m 31-10, waarbij die laatste facturen uiterlijk 30-11 verzonden worden.

4. Klanttevredenheidsonderzoek (bijlage)

Medio 2014 is aan alle omstreeks 200 lopende projecten weer het verzoek gedaan de vragenlijst voor het klanttevredenheidsonderzoek in te vullen. Daarvan hebben er tot nu toe 78 gerespondeerd. Overzicht van de resultaten wordt gegeven in bijlage, en vergeleken met een soortgelijke uitvraag in 2013 (N=99). CvB spreekt enige zorgen uit over de opnieuw relatief beperkte respons op de uitvraag; reacties op het klanttevredenheidsonderzoek vormen immers voor CvB een wezenlijke input voor het op peil houden en waar mogelijk verbeteren van de dienstverlening. Anderzijds leeft het vermoeden dat onderzoekers die niet op de uitvraag reageren over het algemeen geen grote klachten zullen hebben.

De raad stelt dat een overall rapportcijfer van ruim 7,5 tot tevredenheid stemt. Inhoudelijk blijkt met name de tevredenheid over IT performance toegenomen ten opzichte van 2013 (passend bij de doorgevoerde verbetering van de infrastructuur); die over kwaliteit van data en documentatie is echter iets afgenomen. Dit laatste wordt ook door de raad herkend: met toename van het aantal (deel)bestanden wordt een goed zoekstelsel naar variabelen etc steeds meer gemist, en worden bijvoorbeeld de nog steeds bestaande inconsistenties in de naam van de persoonskoppelsleutel als erg storend ervaren. Dergelijke inconsistentie zullen overigens steeds meer verdwijnen met de centrale en strikt gereguleerde opslag van data binnen het CBS in het Data Service Center.

5. Overige mededelingen

- Stand van zaken WIKI: door ICT problemen waarop CvB weinig grip had is enige vertraging opgelopen, maar inmiddels is de programmatuur voor de WIKI geïnstalleerd. Voor het inrichten ervan gaat CvB eerst een opzet maken, en die daarna met een klein groepje onderzoekers verder uitwerken en invullen. Deze onderzoekers zullen daarvoor nog dit jaar

benaderd worden, en de hoop is dat in de loop van 2015 de WIKI voor elke onderzoeker op RA beschikbaar is.

- ICT en beveiliging: dit voorjaar is door een externe organisatie een beveiligingstest op het remote access netwerk uitgevoerd. Dit heeft geleid tot een aantal inzichten waarmee CBS aan de slag is gegaan. In combinatie met veranderende wensen rond het nieuwe werken, maar ook de 32/64 bits problematiek rond de vingerafdruklezers, wordt nagedacht over andere vormen van persoonsauthenticatie. Er wordt niet uitgesloten dat één en ander in de toekomst zal leiden tot verandering in het beveiligingsregime, waarbij overigens de bedoeling is dat onderzoekers daar zo weinig mogelijk last van ondervinden. De raad vraagt in hoeverre bekend is hoe in andere landen hiermee wordt omgegaan. Ruben Dood geeft aan een globaal beeld te hebben van enkele Europese landen, maar ook graag te horen wat ervaringen van leden van de raad op dit gebied zijn.

6. Actiepunten vorige vergadering

- Ruben Dood neemt de status van projecten gefinancierd door derde geldstroom op met de CCS: voor onderzoeken uit deze categorie dient toestemming te worden gevraagd als projecten met een betalende externe opdrachtgever. Dit is een potentieel grijs gebied waar de CCS actief zicht op wil houden. Gezien de in de praktijk beperkte doorlooptijden zal dit naar verwachting geen complicatie zijn voor de onderzoekers.
- Uitwerken van een formulering in relatie tot de bronvermelding die aangeeft dat data bij het CBS beschikbaar blijven voor replicatie van het onderzoek, maar niet aan bijvoorbeeld een wetenschappelijk tijdschrift ter beschikking kunnen worden gesteld: gebruikmakend van enige input uit de afnemersraad stelt CvB de volgende formulering voor: *Een deel van het cijfermatig bronmateriaal voor deze publicatie betreft niet-openbare microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Deze data is alleen beschikbaar voor geautoriseerde onderzoekers in dienst bij organisaties die een machtiging voor toegang tot deze data hebben. Voor toegang tot deze data, onder andere voor review doeleinden, kunt u zich wenden tot het Centraal Bureau voor de Statistiek via cvb@cbs.nl. Aan toegang tot microdata zijn voorwaarden en kosten verbonden.* De afnemersraad is inhoudelijk akkoord met deze formulering, maar zou graag een kortere tekst zien. Doel ervan is slechts dat onderzoekers gevrijwaard blijven van problemen op dit punt bij het publiceren in wetenschappelijke tijdschriften; andere overwegingen zijn ondergeschikt. CvB zal de tekst aanpassen, die vervolgens nog voorleggen aan de juristen en zorgen voor een Engelse versie.
- Verhelderen factuurbijlagen: na verzoek om precisering van het probleem bij de leden van de afnemersraad is gebleken dat de meeste wensen al zijn gehonoreerd door de aanpassingen die het laatste jaar al gedaan zijn. Verdere verbetering is mogelijk doordat enerzijds CvB aanbiedt om bij afsluiting van een project op korte termijn een eindfactuur te sturen, op verzoek van de klant (zie ook punt 4); anderzijds zouden onderzoeksinstellingen meer consequent het beleid kunnen hanteren dat hun budgethouder een cc krijgt van ieder door onderzoekers en projectleiders gegeven kostenakkoord voor een te verrichten dienst.
- Wens voor snelle, goedkope outputcontrole: dit verzoek van de afnemersraad heeft binnen het CBS tot uitvoerige discussie geleid, maar door het grote aantal complicaties dat daarbij is gesignaleerd heeft die nog geen praktisch resultaat opgeleverd. Ook een ogenschijnlijk 'simpele' output kent te dikwijls een gecompliceerde achtergrond waardoor controles toch weer tijdrovend zijn. De toelichting door Ruben Dood ter vergadering leidt tot enige discussie met als conclusie dat het onderwerp 'outputcontrole' op de volgende vergadering opnieuw als agendapunt terug komt.

7. Rondvraag

Ineke Stoop doet verslag van ontwikkelingen en opvattingen bij het SCP ten aanzien van het onderwerp 'bescherming persoonsgegevens' en vraagt naar ervaring van anderen. Ruben Dood meldt dat dit onderwerp ook bij het CBS regelmatig bijzondere aandacht krijgt. Onderzoekers op microdata krijgen hier mee te maken bijvoorbeeld via hun medisch-ethische commissie of via de functionaris gegevensbescherming van hun instelling. Op de volgende bijeenkomst van de raad zal daarom een agendapunt aan dit onderwerp gewijd worden.

Actiepunten:

- Ruben Dood neemt met enkele externe instellingen contact op om te helpen voorkomen dat onderzoekers opnieuw met toestemmingsaanvragen en eventueel kosten worden geconfronteerd bij een administratieve doorstart van hun project onder de nieuwe kostenstructuur
- CvB zorgt op korte termijn voor ontsluiting van een overzicht van bestandsonderwerpen en hun samenhang met de huidige bestandsnamen ten behoeve van de nieuwe tariefstructuur.
- Ruben Dood gaat na of het mogelijk is tweemaal per jaar facturen te verzenden, de laatste uiterlijk 30-11 over de periode t/m 31-10.

Evaluaties on site/remote access 2013 vs 2014

De scores van 2013 zijn gebaseerd op 99 ingevulde formulieren; voor 2014 op 78 ingevulde formulieren.

Rapportcijfer	2013	2014	Prijs_Kwaliteit	2013	2014
5	0%	1%	slecht	1%	0%
6	6%	8%	matig	14%	19%
7	45%	35%	voldoende	38%	35%
8	42%	50%	goed	29%	22%
9	6%	5%	zeer-goed	3%	5%
10	0%	1%	Onbekend	12%	18%

Informatieverstrekking_Data	2013	2014	Informatieverstrekking_Procedure	2013	2014
slecht	0%	1%	slecht	0%	0%
matig	1%	0%	matig	2%	1%
voldoende	25%	19%	voldoende	17%	12%
goed	53%	46%	goed	65%	51%
zeer-goed	18%	26%	zeer-goed	14%	28%
n.v.t	3%	8%	n.v.t	2%	8%

Meedenken_Projectaanpak	2013	2014	Doorlooptijd_Tot_Start_Project	2013	2014
slecht	0%	1%	slecht	2%	3%
matig	1%	1%	matig	6%	4%
voldoende	19%	14%	voldoende	19%	15%
goed	44%	44%	goed	52%	45%
zeer-goed	17%	21%	zeer-goed	14%	22%
n.v.t	18%	19%	n.v.t	7%	12%

Deskundigheid_Data	2013	2014	It_Deskundigheid	2013	2014
slecht	0%	1%	slecht	2%	1%
matig	4%	3%	matig	2%	4%
voldoende	16%	17%	voldoende	18%	18%
goed	46%	58%	goed	48%	47%
zeer-goed	23%	17%	zeer-goed	10%	15%
n.v.t	10%	5%	n.v.t	19%	14%

Contact_Flexibiliteit	2013	2014	Bereikbaarheid	2013	2014
slecht	0%	0%	slecht	0%	1%
matig	4%	5%	matig	0%	0%
voldoende	26%	13%	voldoende	11%	8%
goed	43%	58%	goed	46%	46%
zeer-goed	20%	22%	zeer-goed	39%	44%
n.v.t	6%	3%	n.v.t	3%	1%

Nakomen_Afspraken	2013	2014
matig	0%	1%
voldoende	7%	13%
goed	59%	47%
zeer-goed	28%	37%
n.v.t	6%	1%

Beschikbaarheid_Data	2013	2014
matig	2%	1%
voldoende	11%	13%
goed	67%	65%
zeer-goed	20%	21%

Kwaliteit_Data	2013	2014
matig	3%	4%
voldoende	18%	23%
goed	57%	49%
zeer-goed	22%	23%
n.v.t	0%	1%

Kwaliteit_Bestandsdocumentatie	2013	2014
slecht	1%	3%
matig	6%	13%
voldoende	32%	28%
goed	45%	40%
zeer-goed	15%	15%

Performance	2013	2014
slecht	7%	1%
matig	27%	12%
voldoende	33%	29%
goed	25%	50%
zeer-goed	4%	5%
n.v.t	3%	3%

Programmatuur	2013	2014
slecht	7%	1%
matig	19%	6%
voldoende	29%	17%
goed	33%	56%
zeer-goed	11%	19%

Dienstverlening_Outputcontrole	2013	2014
slecht	2%	0%
matig	7%	12%
voldoende	21%	21%
goed	42%	46%
zeer-goed	18%	9%
n.v.t	7%	12%

